

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Bylo vytvořeno v rámci projektu financovaného z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

✓ Regionální koncepce

- ✓ UPLATŇOVÁNÍ PRORODINNÉ POLITIKY V OKRESE ŽDÁR NAD SÁZAVOU
- ✓ TEREZA ČERVINKOVÁ, VÍT SKÁLA A KOL.

Obsah

1	Úvod	2
2	Stručná charakteristika regionu	2
3	SWOT analýza	2
4	Místní aktéři.....	4
4.1	Veřejný sektor	4
4.2	Občanský sektor	5
4.3	Komerční sektor	5
5	Návrh dalšího postupu	5
6	Institucionální a finanční zajištění.....	6
7	Závěr.....	6

1 ÚVOD

Tento materiál byl zpracován na základě více jak dvouleté práce regionální koordinátorky v regionu Žďársko za aktivní součinnosti vytvořené pracovní skupiny a expertního týmu složeného ze členů projektového výboru projektu „Rovnost na Vysočině v kontextu tvorby koncepce rodinné politiky kraje“ zkráceně „Rovnost šancí na Vysočině“.

2 STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA REGIONU

Okres Žďár nad Sázavou se nachází ve východní části Kraje Vysočina. V rámci kraje sousedí na západě s okresem Havlíčkův Brod, na jihozápadě s okresem Jihlava a na jihu s okresem Třebíč. Dále pak sousedí na jihovýchodě a východě s okresy Brno-venkov a Blansko Jihomoravského kraje a na severu a severovýchodě s okresy Svitavy a Chrudim Pardubického kraje.

Převážně se rozkládá ve vrcholové části Českomoravské vrchoviny. Průměrná nadmořská výška je 561 m n. m. Nejvyšším bodem žďárského okresu je Devět skal (836 m n. m.) a nejhůře položenou základní sídelní jednotkou Studnice (784 m n. m.). Žďárským okresem prochází významné evropské rozvodí dělící od sebe úmoří Černého a Severního moře. Z 84,7 % plochy okresu odvádí vody řeka Svratka, Bobruvka a Oslava do Dyje, Moravy a pak Dunajem do Černého moře. Zbytek plochy odvodňují řeky Sázava, Chrudimka a Doubrava patřící do povodí Labe. Po celém území je rozseto mnoho vodních ploch vyzývajících k rekreaci a volnočasovému vyžití. Je to turisticky přitažlivá oblast plná přírodních zajímavostí.

V roce 2005 se okres Žďár nad Sázavou zmenšil odloučením několika obcí k Jihomoravskému kraji, přesto zůstal největším a nejlidnatějším okresem Vysočiny s průměrnou hustotou osídlení. Silniční síť je poměrně hustá, ač chybí velké dopravní tepny. Pouze okrajově tudy prochází dálnice D1.

V okrese je šest obcí se statutem města. Žďár nad Sázavou, Bystřice nad Pernštejnem, Nové Město na Moravě, Svratka, Velká Bíteš a Velké Meziříčí, v nichž žije o málo více než polovina populace okresu. Typický je průmyslově-zemědělský charakter. Průmyslová výroba s významným podílem strojírenství se soustřeďuje hlavně do měst, z nichž významné místo zaujímají centra v blízkosti dálnice (Velké Meziříčí, Velká Bíteš).

Nezaměstnanost je v okrese Žďár nad Sázavou relativně vysoká (7 %), po Třebíčsku druhá nejvyšší v kraji. Značně tíživá je na Žďársku dlouhodobá nezaměstnanost. V roce 2012 bylo v okrese 6 242 nezaměstnaných, z toho téměř polovina žen. Komplikací je často složité a zdouhavé dojíždění, které se navíc ekonomicky nevyplácí vzhledem k výši příjmů.

3 SWOT ANALÝZA

V následující tabulce je uveden přehled silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení vzešlý z jednání pracovní skupiny. Jednotlivé body jsou seříděny od těch nejdůležitějších k nejméně zásadním. Číslo ve sloupci vedle konkrétního bodu značí jeho umístění na pomyslné ose priorit, přičemž hodnota 10 označuje nejvyšší možnou prioritu.

Silné stránky				Slabé stránky				
✓	Existence	prorodinných	organizací	10	✓	Špatná dopravní dostupnost	zaměstnání a	10

(RC, MC, DDM, ZUŠ, ...) poskytujících služby a volnočasové aktivity v mnoha městech a obcích – široká nabídka ✓ Velký zájem péče nejen o mladé rodiny, ale i o seniory ✓ Kvalitní nabídka odborných středních škol a zájem o spolupráci s místními velkými zaměstnavateli a naopak – podpora řemeslné výroby ✓ Široká síť knihoven poskytujících služby i v malých obcích ✓ Zájem velkých firem na udržení zaměstnanců → minimalizace fluktuace ✓ Životní prostředí i krajina vhodná k provozování mnoha volnočasových aktivit a rozvoji sportu ✓ Kraj Vysočina, města Nové Město na Moravě a Velké Meziříčí, obce Bory, Strážek, Křídla, Křižánky a mikroregiony Novoměstsko a Velkomeziříčsko-Bítežsko jsou členy Národní sítě Zdravých měst ČR ✓ Existence strategických dokumentů v sociální oblasti ve větších městech ✓ Existence mikroregionů a MAS – podpora malým obcím při čerpání dotací ✓ Podpora rozvoje výstavby rodinných domů, bytové výstavby ✓ Region s nízkou mírou kriminality a dopravní nehodovostí	10 9 8 7 7 6 6 5 5 4	nízká ekonomická výhodnost dojíždění do zaměstnání ✓ Časová i finanční náročnost vypracování projektu pro získání financí NNO z grantových programů EU nebo Fondu Vysočiny ✓ Nedostatek služeb poskytujících nebo podporujících nerodičovskou péči pro děti do tří let ✓ Nedostatečná kapacita institucionálních zařízení pro děti předškolního věku (3 – 6 let) nebo nabídka doplňkových služeb ✓ Nerovnoměrné osídlení regionu ✓ Díky charakteru regionu velká míra sezónní práce ✓ Regresivní věková struktura obyvatel ✓ Špatná dopravní dostupnost volnočasových aktivit dojíždějících žáků ✓ Absence strategických dokumentů v oblasti prarodinné politiky ve městech a obcích ✓ Velká míra nezaměstnanosti včetně dlouhodobé ✓ Nízká nabídka volných pracovních míst ✓ Odliv vysokoškolsky vzdělaných mladých lidí ✓ Absence strategických dokumentů v oblasti sociálních služeb v menších městech a obcích ✓ Snižující se podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva	10 9 8 8 7 6 6 6 6 5 5 4 2
Příležitosti		Hrozby	
✓ Zavedení a podpora funkčního komplexního systému v oblasti školství s ohledem na demografické údaje – plánování a flexibilita, rozvoj doplňkových služeb ✓ Vznik pracovních skupin nebo pracovního místa na přípravu projektů	10 9	✓ Nejisté financování poskytovatelů prarodinných a sociálních služeb (NNO) ✓ Krátké časové rozmezí projektů realizovaných NNO v sociální i prarodinné oblasti, které jsou financovány z grantových programů EU nebo Fondu Vysočiny	10 10

na MěÚ		✓ Zaměření na řešení problémů (hašení požárů), spíše než na jejich předcházení (prevenci)	9
✓ Vytvoření podpory bydlení pro mladé lidi – startovací byty	8		
✓ Zavedení systému dobrovolnických služeb v oblasti sociální i prorodinné	8	✓ Rostoucí zadluženost rodin	8
✓ Motivace firem k poskytování flexibilních úvazků, zaměstnávání rodičů s malými dětmi nebo sendvičové generace, umožnění dlouhodobého ošetřování člena rodiny	8	✓ Rostoucí počet dětí žijících v neúplných nebo rozvedených rodinách	8
✓ Rozšíření flexibilních forem práce	8	✓ Snižování stavu zaměstnanců v klíčových firmách regionu	5
✓ Rozvoj drobného zemědělství jako soukromých farem k podpoře zaměstnanosti i turistického ruchu	6	✓ Rostoucí počet sociálně znevýhodněných rodin a rodin žijících na hranici chudoby	5
✓ Podpora malých zaměstnavatelů ve špatně dostupných oblastech	6	✓ Nezájem obyvatel o nabízenou práci	3
✓ Podpora volnočasových aktivit a komunitního života v malých obcích	6		
✓ Vybudování sítě Senior Pointů i Family Pointů	6		
✓ Podpora spolupráce tří cílových skupin – NNO, veřejné správy a komerčního sektoru	5		
✓ Podpora začínajícím a malým podnikům	4		
✓ Vznik firemní školky ve spolupráci více firem v oblasti	4		
✓ Zavedení genderového rozpočtování	2		

4 MÍSTNÍ AKTÉŘI

4.1 Veřejný sektor

Klíčoví aktéři veřejného sektoru v oblasti rodinné politiky jsou kromě Kraje Vysočina **obce**. Ty mají největší veřejně-politickou moc v dané oblasti pozitivně působit. Konkrétní uplatňování této moci se však liší obec od obce a závisí především na politické reprezentaci a jejich prioritách jakou pozornost opatřením v oblasti rodinné politiky věnují.

Dalšími významnými aktéry na Žďársku jsou úřady práce. To souvisí s poměrně vysokou nezaměstnaností v tomto regionu. Významnou roli zde také hrají mateřské, základní a střední školy,

které v rámci svého výchovného působení na děti, žáky a studenty mohou pomáhat k ukotvení jejich rodinných hodnot. Síť mateřských škol navíc umožňuje návrat rodičů do zaměstnání.

Mikroregiony na tomto území nejsou příliš aktivní a jejich potenciál v oblasti rodinné politiky není dosud využit.

Příspěvkové organizace kraje a obcí plní důležitou roli v oblastech, pro které byly zřízeny. Významné jsou především zařízení umožňující ubytování lidí v nouzi (např. Azylová ubytovna pro muže ve Žďáru nad Sázavou, Domov pro matky (otce) s dětmi ve Žďáru nad Sázavou), jejichž kapacity však stále nedostačují. Důležitou roli hrají i domovy pro seniory, dětský domov v Rovečném a pedagogicko-psychologická poradna Žďár nad Sázavou.

4.2 Občanský sektor

V okrese Žďár nad Sázavou bylo identifikováno cca **20 aktérů** občanského sektoru, kteří **významným způsobem** zasahují místní rodiny. Jedná se o organizace různého typu. Jde především o subjekty zabývající se volnočasovými aktivitami (např. Domy dětí a mládeže), rodinná a mateřská centra (např. Kopretina, MC Bítešáček, RC Srdíčko) a aktivní jsou v tomto regionu i římskokatolické farnosti a diecézní charita.

Dalších **cca 20 aktérů** zasahuje užší skupiny osob nebo působí pouze lokálně, ale jejich nabídka služeb je pro život rodin často velmi důležitá. Jedná se zejména o knihovny, různé kluby, a další poradenské a podpůrné organizace (např. PORTIMO, o.p.s., Psychocentrum, občanská poradna). Necelá desítka **neziskových organizací**, které působí v regionu v oblasti kultury, nebyla identifikována jako klíčová pro rozvoj rodinné politiky, byť pro některými skupinami obyvatel je jejich činnost jistě velmi vítaná.

4.3 Komerční sektor

Z komerčního sektoru je možné za významné aktéry rodinné politiky považovat všechny zaměstnavatele, zaměstnávající více než 100 osob. Jedná se o subjekty, které dávají životelům a životelkám rodin práci a tím podporují jejich ekonomickou stabilitu. V okrese Žďár nad Sázavou se jedná pouze o **8** takových firem.

Dále zde bylo identifikováno cca **70** soukromých firem s méně než 100 zaměstnanci, které však poskytují nadstandardní opatření na sladování pracovního a rodinného života nebo jsou významným zaměstnavatelem ve své lokalitě, kde působí.

Za důležité je možné ale považovat z výše uvedeného důvodu všechny zaměstnavatele, byť se na prorodinná opatření nijak zvlášť nezaměřují nebo mají skutečně jen lokální dopad. V okrese Žďár nad Sázavou působí dalších cca **30** takových firem.

5 NÁVRH DALŠÍHO POSTUPU

Výše uvedená analýza ukazuje slabé a silné stránky regionu, jaké příležitosti se mohou otevřít a jakým ohrožením může být nutné čelit.

Problém regionu je především vysoká nezaměstnanost. Na tu má vliv i geografický charakter oblasti a demografické rozložení obyvatel (nerovnoměrné osídlení, špatná dopravní dostupnost). Na druhou stranu region disponuje základní infrastrukturou mateřských a rodinných center, knihoven a škol, ovšem síť mateřských škol není dostatečná.

Další aktivity by tak měly být zaměřeny především na rozvíjení spolupráce mezi všemi zainteresovanými sektory (veřejný, občanský, komerční) a to formou strategických dlouhodobých projektů. Řada takových konkrétních projektů byla definována pracovní skupinou při tvorbě akčního plánu Koncepce rodinné politiky Kraje Vysočina. Může se jednat např. o firemní školku, která bude společným projektem několika subjektů, řešení společné dopravy do zaměstnání a za službami za účelem snížení nákladů jednotlivce (např. služby serveru Spolujízda), poradenská podpora neziskovým organizacím při čerpání dotací zejména z evropských fondů. Užší spolupráce s MAS a s mikroregiony může výrazně přispět k efektivnímu naplňování takové strategie a k dlouhodobě udržitelnému zlepšení života rodin na Žďársku.

V rámci projektu byl zpracován i poměrně detailní výčet vhodných aktivit na podporu rodin, který byl následně implementován do návrhu akčního plánu rodinné politiky Kraje Vysočina.

6 INSTITUCIONÁLNÍ A FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Jak veškerá jednání v průběhu projektu potvrdila, aby byla prorodinným opatřením věnována náležitá pozornost, je nutné, aby minimálně v největších městech v regionu - ORP (Žďár nad Sázavou, Nové město na Moravě, Bystřice nad Pernštejnem, Velké Meziříčí) působil člověk, který bude mít tuto problematiku přímo v náplni práce. V případě Žďáru nad Sázavou by se mělo jednat o **samostatnou pozici na částečný úvazek**, v ostatních městech by bylo dostatečné o tuto činnost rozšířit náplň práce některého ze stávajících pracovníků úřadu, kterému však musí být zároveň jiná agenda odebrána. Z úrovně Kraje Vysočina by měla být těmto styčným pracovníkům/pracovnicím poskytována maximální metodická podpora.

7 ZÁVĚR

Pro okres Žďár nad Sázavou je typická jeho geografická a demografická různorodost, která může mít souvislost s relativně vysokou nezaměstnaností. V regionu není využit potenciál mikroregionů a chybí užší spolupráce mezi jednotlivými aktéry. Na rozvíjení vzájemné spolupráce a informovanosti by měly být především zaměřeny aktivity v nejbližších letech. V tomto procesu může pozitivní roli sehrát koordinátor rodinné politiky Kraje Vysočina, který by facilitoval práci styčných osob z jednotlivých částí regionu, předával aktuální informace a organizoval vzájemné schůzky těchto pracovníků v cca čtvrtletní frekvenci.

Více informací o projektu, v jehož rámci byl tento materiál vytvořen, najdete na:

http://www.kr-vysocina.cz/rodinny_portal.asp